

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਪੂਰਾ ਬੈਂਚ

ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ. ਜੇ., ਐਸ. ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਬੀ. ਐਸ. ਵਿੱਲੋ, ਏ. ਐਸ. ਬੈਂਸ
ਅਤੇ ਐਸ. ਐਸ. ਦੀਵਾਨ, ਜੇ. ਜੇ.

ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ,
ਜਵਾਬਦੇਹ

ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ 263

22 ਫਰਵਰੀ, 1978

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ (1925 ਦਾ VIII)—ਸੈਕਸ਼ਨ 2(4) (iv), 7, 8, 9 ਅਤੇ 16 —ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ 1950— ਧਾਰਾ 26— 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ— ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ—ਅਜਿਹਾ ਇਤਰਾਜ਼—ਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ— ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ I ਧਾਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ —ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਸਥਾ 4 ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ—ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ—ਕੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਖੋਜ- ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ 1 ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ [ਦੇਨੋਮੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ-ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ 8 ਦੁਆਰਾ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ- ਧਾਰਾ 8-ਕੀ ਧਾਰਾ 26 ਨੂੰ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਮਤ ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ. ਜੇ., ਬੀ. ਐਸ. ਵਿੱਲੋ, ਏ. ਐਸ. ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਐਸ. ਐਸ. ਦੀਵਾਨ, ਜੇ. ਜੇ., ਐਸ. ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. ਉਲਟ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, 'ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਕਰਕੇ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ; ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂਚ, ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ ਧਾਰਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ

ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ। ਇਹ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ 14, ਰੂਲਜ਼ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਲੋਕਸ ਸਟਗਾਈਡੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਨਿਰਣੇ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਰਥਾਤ 20 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 20 ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੇਸ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਉਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉਪਬੰਧ ਉਸ ਬੁਨਿਆਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦੇ 5 ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਬੇਲੋੜੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਦਾਅਵਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਉਠੇਗਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਯੋਗ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। (ਧਾਰਾ 15, 19, 20, 22 ਅਤੇ 24)।

(ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਮਤ ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ.ਜੇ., ਬੀ.ਐਸ. ਵਿੱਲੋ, ਏ.ਐਸ. ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ. ਦੀਵਾਨ, ਜੇ.ਜੇ., ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. ਉਲਟ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ 20 ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਉਸੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ 20 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. Mital, J.)

ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 20 ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਇੱਕ ਡੀਨੋ ਮੀਨੋਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੋਹਦਾ, ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 1950 ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 26 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। (ਪੈਰਾ 30, 31 ਅਤੇ 32)।

(ਪ੍ਰਤੀ ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. ਵਿਪਰੀਤ) ਕਿ ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ, ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਮਹੰਤੀ ਤੋਂ, ਬਲਕਿ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ, ਕਿ ਕੀ ਸਵਾਲ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(ਪਾਰਾ 50 ਅਤੇ 57)।

(ਪ੍ਰਤੀ ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. ਵਿਪਰੀਤ) ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ, ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (4) (iv) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 8, ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 (ਡੀ) ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਜਾਂ ਚਰਚ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(3) ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਮਸਜਿਦ ਜਾਂ

ਚਰਚ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਸਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅੰਕ 'ਤੇ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਸੀਵਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਵੈਧ ਹੈ।

(ਧਾਰਾ 57 ਅਤੇ 58)।

17 ਮਈ, 1978 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਸੀ ਮਿੱਤਲ, ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ. ਢਿੱਲੋਂ, ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਐਸ. ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਸ.ਦੀਵਾਨ ਨੇ 22 ਫਰਵਰੀ, 1979 ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ 1 ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮਿਤੀ 29 ਜੂਨ, 1971 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਐਚ ਐਲ ਸਿੱਬਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪੀ ਕੇ ਪਾਲੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਆਰ ਸੀ ਸ਼ੇਤੀਆ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ।

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ।

ਨਿਰਣਾ

ਬੀ.ਐਸ.ਢਿੱਲੋਂ, ਜੇ.—

(1) ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਮਾਧ ਬਾਬਾ ਕੇਰ ਦਾਸ ਸਥਿਤ ਬਾਰੇ ਮਿਤੀ 26 ਜੂਨ, 1966 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡ ਫੈਜ਼ੁਲਾਪੁਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਸਰਹਿੰਦ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮਹੱਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦਾਸੀ ਭੇਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਕੇਰ ਦਾਸ ਦੀ ਸਮਾਧ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. Mital, J.)

ਉਸਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਫਤਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਉਤਰਿਆ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮੇਟੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰੋ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (2) (iii) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ।

(3) ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ:-

1. ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ?
2. ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਧਾਰਾ 16(2) (iii) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ?

(4) ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

(5) ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ - 17 ਮਈ, 1978 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਮਾਈ ਲਾਰਡ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ

ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਮਹੰਤ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਦ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1) ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚੇਲਾ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2) ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

(6) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਸੰਗਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੋ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ

ਅਨੁਪਾਤ ਡੀਜੇਡੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰੀਮਕੋਰਟ) ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 3, 5, 7 ਤੋਂ 14, 38 ਅਤੇ, ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 13, 14, 19 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 26. ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਤੋਂ 14 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ, ਇਸ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਠਜੋੜ ਵਾਲਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰੋਕ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਤੋਂ 7 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 26 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ “ਗੁਰਦੁਆਰਾ” ਦਾ “ਉਦੇਸ਼” ਜਾਂ “ਆਦਰਸ਼” ਵਾਲੀ “ਸੰਸਥਾ” ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ। ਧਰਤੀ ਦਾ ਪੁੰਜ, ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਇੱਟ ਅਤੇ ਮੋਰਟਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਜਾ ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(7) ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (i) (f) ਅਤੇ 26 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਖਿਆ:-

“ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 19(i) (f) ਦਾ ਆਧਾਰ ਭਾਵ, ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋਣਾ ਸਿਰਫ ਠੋਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(1) ILR (1968)2 Pb. ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 499.

(2) ਏਆਈਆਰ 1976 ਪੀ.ਬੀ. ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 130.

ਜਾਇਦਾਦ ਪਰ ਦਫਤਰ ਤੱਕ ਵੀ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਿੰਦੂ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਐਡਮੋਟਸ, ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਰੂਰ ਮੱਠ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀਦ੍ਰ ਤੀਰਥ ਸਵਾਮੀਰ (3) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹੰਤਸਿਪ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੈਬਤਸਿਪ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤੱਤ, ਕਰਤਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ article 19(1) (f) ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਹਨਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸਮਾਂ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜੋ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਮਹੰਤ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੇਸ ਵਾਂਗ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਪਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (4) ਵਿੱਚ ਮਹਿਜ਼ ਨਿਗਰਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 6 (ਸ਼ਡਿਊਲ 1 ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 11 (ਦੂਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਲਈ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ, ਆਦਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ SGPC ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਐਕਟ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਐਕਟ, ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(3) ਏਆਈਆਰ 1954 ਐਸਸੀ 282.

(4) ਏਆਈਆਰ 1931 ਲਾਹੌਰ 161

ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19(1) (f) ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ I ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਖਰੀ ਦਲੀਲ, ਭਾਵ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅੱਧੇ ਮਨ ਨਾਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 28 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਕਿਸੇ ਧਾਰਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ (ਦਲੀਲ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕਿ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਦਾਸੀ ਭੇਖ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿੱਠਣ ਜਾਂ ਛੂਹਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। , (5), ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਏਆਈਆਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਪੈਰਾ 37) ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 26(ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ) ਕਿਸੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਕੋਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜੇਕਰ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਪਰਦਾ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 26 ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 26, ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

I

(8) ਪਿਛਲੇ ਪਨੇ 'ਤੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(9) ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਇਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਐਫਐਲਸੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੋਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8, 9, 12, 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. Mital, J.)

ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਾਅਵਾ. ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ .

(10) ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਦਰੁਸਤਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਸਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਐਕਟ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(4) (i) 'ਦਫ਼ਤਰ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(4) (iv) 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫ਼ਤਰ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 23 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ 1 ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਕਿਸੇ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜਾਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਉਪਾਸਕ, ਇਸ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਕੋਈ 29 ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਨੌਂਬੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ। , ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ

ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 8 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

ਬਜ਼ਰਤੇ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵੀਹ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, (ਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ), ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(11) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(12) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੂਚੀਬੱਧ ਪਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਮਨੋਰੰਜਕ ਹੈ।

(13) ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“14 (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਧਾਰਾ 5, 6, 8, 10 ਜਾਂ 11 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ, ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਐਕਟ.

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 5, 6, 8, 10 ਜਾਂ 11 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ - ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।”

(14) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

“16 (1) ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ , ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। 1

(2) ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ-।

(i) ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ; ਜਾਂ

- (ii) ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੁਝ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ; ਜਾਂ
- (iii) ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ SSikhs ਦੁਆਰਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ
- (iv) ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ, ਸੰਤ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ
- (v) ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ , ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ;

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(3) ਜਿੱਥੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ, ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ।^v

ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੇ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਵੰਬਰ, 1956 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. Mital, J.)

ਰਹਿਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ, ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(15) ਐਕਟ ਦੇ ਪਥੇ i ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਟ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਯੁਕਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਜੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਸੀ। ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਤੁਰੰਤ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵੀਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕ। ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 20 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣਾ, ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਧਾਰਾ 5, 6, 8, 10 ਜਾਂ 11 ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਰ ਸ਼ਿਪਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਉਪਬੰਧ ਕਰਕੇ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂਚ, ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਥਿਰ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, 'ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(16) ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ

ਦੁਆਰਾ ਟਿਕਾਣਾ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡੀ, ਸੰਸਥਾ ਟਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜਾ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਜੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ - ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ - ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਡੇਸੀ ਡੋਂਡੀ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਡੇਸੀ ਡੋਂਡੀ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਹ ਪੈਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਨਿਰੀਖਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸਵੈ-ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਕਤ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦੇ ਜੋ ਕਿ ਡਿੱਗੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਨ ਜੋ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

(17) ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਫਿਰ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੋਝ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹਨ; ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਵਾਲ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੈਰ-ਰੋਧਕ ਧਾਰਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਧਾਰਾ 8 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਲਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨਜ਼ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਉਲਟ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(18) ਮੈਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਰੋਧਕ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 16, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਰੋਧਕ ਧਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਐਕਟ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਰੋਧਕ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 38 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"33. (1) ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 127-ਏ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਰੁਕਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਵਿਧਾਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ

ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

(19) ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਫੋਈ; ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਰੋਧਕ ਧਾਰਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਆਰਡਰ 14, ਨਿਯਮ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਫਿਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ 14, ਰੂਲਜ਼ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (11) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਰੋਧਕ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਲਾਂਟ ਲਈ ਵਿਵਾਦਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ।

(20) ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੁਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ , ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ, ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ, 20 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਉਪਾਸਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। 20 ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ , ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਐਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ - ਲੋਕਸ ਦੇ ਉਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉਪਬੰਧ ਫਾਊਨ ਡੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਧੀਗਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨਜ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹਨ।

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

(21) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਲੋੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ। 8 ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੋਰ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 8 ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਪ-ਵਿਧੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨੱਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (3)। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਪ੍ਰੋ ਵਿਜ਼ਨਜ਼ ਬੇਲੋੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

(22) ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦਾ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਫਿਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਮਾਈਨਿੰਗ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(23) ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਬੇਲੋੜੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਰਗਾ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ

ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸ ਕੋਲ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਦਾ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, "ਕੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਬੇਲੋੜੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

(24) ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. Mital, J.)

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਾਰੇ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜੋੜਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਧਿਰ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤਾਂ ਹੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਦੇ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਫਿਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੂਲ 50 ਉਪਾਸਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਉਪਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਸਥਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ., ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (6) ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, 50 ਭਗਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ

ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ, ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ (7) ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 8 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (8), ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾਸ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ (9), ਜੋ ਕਿ ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਨਿਸ਼ਚਤ ਵਰਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਉੱਠੇਗਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਯੋਗ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(6) ILR (1976)1 Pb. & ਹਰਿਆਣਾ 594.

(7) ਏਆਈਆਰ 1934 ਲਾਹੌਰ 920.

(8) ਏਆਈਆਰ 1936 ਲਾਹੌਰ 213

(9) ਏਆਈਆਰ 1975 ਐਸਸੀ 1069

ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ - ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ:-

“ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਹੀ ਉੱਠੇਗਾ ਜੇ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਤਹਿਤ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

(25) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮੀਅਰ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜੋੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟਿਕਾਣੇ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ: -

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਚੇਲਾ ਵਿਚਕਾਰ 100 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਘਨ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਪਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਦਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। . ਇਹ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਈ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ - ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡਰਡ ਹੈ।

(26) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। , .

(27) ਇਹ ਆਈਟੀਆਈਸਿਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਵੀਜ਼ਨਾਂ ਅਤੇ 16 ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ 1925 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ,

ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਚਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੀਏ। ਤਾਰੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇਣਗੀਆਂ ਕਿ ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 50 ਤੋਂ 60 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਉਸਾਰੀ/ਵਿਪਰੀਤ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪੂਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨਰਾਇਣ ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਟੈਟ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤਿਵਾੜੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ , (10) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਉਲਝਣ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ, ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸਥਿਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬ੍ਰਾਉਨਸੀ ਹੈਵਨ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਪੂਲ ਕੋਰੋਨ, (11) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਐਵਰਸ਼ੇਡ ਐਮਆਰ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ , ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹਲਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(10) ਏਆਈਆਰ 1973 ਐਸਸੀ 291.

(11) (1950) ਚੌ. 574.

(28) , ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਫੈਸਲਾ ਵਿਚ ਸੀ ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੀ., ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (6 ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ , ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸੇ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਛੂਹਦੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਧ ਸ਼ਾਸਨ ਕੀਤਾ. ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ/ ਇਸ ਲਈ ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (6 ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

(29) ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 (ਬੀ) ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਝਗੜਾ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ _ _ _

"26. ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ :-

ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ-

(a) * *

(ਬੀ) ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

(c) * * * * sfc *

(d) * * * *

(30) ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਕਿਸੇ ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ 20 ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਿੰਦੂ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ, ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮਿੰਦਰ ਤੀਰਥ ਸਵਾਮੀਰ ਆਫ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਰੂਰ ਨਟ (3 ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਸੰਪਰਦਾ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:

"ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ "ਸੰਪ੍ਰਦਾ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਸੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ 'ਭਾਵ' ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

(31) ਅੰਤਮ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿਨਲੀਓਰਡਰ ਇੱਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਜਾਂ

ਇਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ 20 ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਨਾਮ ਹੇਠ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ 20 ਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਧਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਹਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਅਟੁੱਟ ਲੜੀ ਤੋਂ ਚੋਲਾ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਆਪਣੇ ਚੋਲੇ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਵਿਆਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3)। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਜੇ ਧਾਰਾ 2 (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (iv) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀਹ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਉਪਾਸਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਸਥਿਤ ਯਕੀਨਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦਾ ਭੇਖ ਇੱਕ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਮਹੰਤ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭੇਖ ਵਿੱਚ ਵੀਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਕਿ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭੇਖ ਵੀਹ ਤੋਂ ਘੱਟ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 20 ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਭੇਖ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(32) ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ '8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਭੇਖ ਦੇ 20 ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ . ਭੇਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ "ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ" ਇੱਕੋ ਨਾਮ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਭੇਖ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਭੇਖ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 20 ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਭੇਖ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 26 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ "ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ" ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਭੇਖ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ "ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ" ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭੇਖ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਜੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ 20 ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਜਿਸ ਪਿਛੋਕੜ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਨਾ ਤਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸ.

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਟਾਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਐਕਟ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਦਨਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਲੰਮੀ ਕਹਾਣੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ,

ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ (ਖੂਨ ਵਹਾਉਣ) ਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਦਿਨ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਉਪਾਅ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 7 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਵੀਨਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮ ਦੀ ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰੋ।” (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)।

(33) ਉੱਪਰ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੂਪਰਾ) ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਦੇ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, (6 ਸੂਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਲਾ ਡਾਊਨ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।

ਜੇ

(34) ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲੀ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਕੇਸ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਐਸਐਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ.ਜੇ.

ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ., ਢਿੱਲੋਂ, ਜੇ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਢਿੱਲੋਂ, ਜੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਏ.ਐਸ. ਬੈਂਸ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਵੀ ਢਿੱਲੋਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਸ.ਐਸ. ਦੀਵਾਨ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

(ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.)

(35) ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀਰ ਬੀ.ਐਸ. ਢਿੱਲੋਂ, ਜੇ. ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਧਰਮ ਦਾਸ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, (9 ਸੂਪਰ) ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ:-

“(ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ) ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸ਼ੰਕਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਨੁਸੂਚੀ I, ਭਾਗ III ਵਿੱਚ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. Mital, J.)

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਵਰਣਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਕ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ, ਜੋ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ (ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਤੋਂ 6 ਤੱਕ)। ਦੂਜਾ, ਕੀ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਭਾਗ II ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਧਾਰਾ 7 ਤੋਂ 11 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਉਪਾਸਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਸੀ ਜਾਂ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵਧੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਿਵਾਸੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਉਚਿਤ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਸੋਧ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਕੱਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਐਕਟ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ (ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ) ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਬੰਧਨ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ * ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਨੌਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਕੱਤਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰੇ ਕਿ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਏਗਾ। ਨਵੰਬਰ, 1956, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਫਤਰ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਦਾ

ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਇੱਥੇ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਡਾਇਟਰੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ I ਦਾ ਅਧਿਆਇ III - ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, — ਧਾਰਾ 12 ਤੋਂ 37 ਤੱਕ। ਭਾਗ II ਸੈਕਸ਼ਨ 38 ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤਾਂ। ਭਾਗ III ਚੈਪਟਰ V, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

(36) ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਿਤ ਹੈ- ਜਦਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ। ਸਟੇਟਸ ਰੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1966 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਨੂੰ 1959 ਦੇ ਸੇਧ ਐਕਟ 1 ਦੁਆਰਾ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਤੋਂ 17 ਦੇ ਉਪਬੰਧ* ਇਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹਨ।

L:v

(37) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਕੇਰ ਦਾਸ, ਪਿੰਡ ਫੈਜ਼ੁਲਾਪੁਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਸਰਹਿੰਦ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਨੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਮਾਧ ਬਾਬਾ ਕੇਰ ਦਾਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਵਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਂ ਦੀ ਉਥੇ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਥੇ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਨੇ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 21 ਮਈ, 1962 ਨੂੰ ਭੇਖ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡਾ ਰਾਮ ਦੇ ਚੇਲੇ ਵਜੋਂ ਮਹੰਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(38) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ.) ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਹੰਤ ਸਿੱਖ ਸਨ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਵਸਤੂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਦੇ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(39) ਸਮੇਂ ਸਿਰ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ * ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ:-

1. ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ? ਓ.ਪੀ.ਪੀ
2. ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਧਾਰਾ 16(2) (iii) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ? ਓ.ਪੀ.ਆਰ

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਕ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਕੋਈ ਖੋਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਸਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(40) ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ, ਐਮ.ਆਰ.ਸਰਮਾ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੇ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ 1੯੬੦ ਦਾ 3 ਅਪੀਲ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ। ਨੇ ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਮਹੰਤ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1 ਸੂਪਰਾ) ਅਤੇ ਹੈਤੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚੇਲਾ ਦਈਏ, ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ। (2 supra). ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਦੇ ਕਾਜ ਵਿੱਚ, ਆਰ.ਐਸ. ਨਰੂਲਾ, ਜੇ. (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸੀ) ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਿੰਦੂ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ, ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਮੂ ਮਠ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮਿੰਦਰ ਤੀਰਥ ਸਵਾਮੀਰ, (3 ਸੂਪਰ) ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ: -

“ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, - ਮਹੰਤ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੇਸ ਵਾਂਗ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਪਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅਤੇ ਹੋਰ, (4 ਸੂਪਾ) ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਨਿਗਰਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 6 (ਸ਼ਡਿਊਲ 1 ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 11 (ਦੂਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਲਈ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ

ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਭਾਵੀ - ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ, ਆਦਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ SGPC ਵਿੱਚ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਐਕਟ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਐਕਟ, ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19(1) (f) ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ I ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

“ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਆਖਰੀ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਭਾਵ, ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ।

ਸੰਵਿਧਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅੱਧੇ ਮਨ ਨਾਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਕਿਸੇ ਧਾਰਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਕਿ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਦਾਸੀ ਭੇਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਜਾਂ ਛੂਹਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀਆਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੁਰਗਾ ਕਮੇਟੀ, ਅਜਮੇਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਈਅਦ ਹੁਸੈਨ ਅਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (5 ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਪੈਰਾ 37) ਕਿ ਧਾਰਾ 26 (ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ) ਕਿਸੇ ਸੰਪਰਦਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਭਾਗ ਜੋ ਇਸ ਕੋਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਭਾਗ ਕੋਲ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਪਰਦਾ ਵਿੱਚ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਨਿਹਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 26 ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 26, ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(41) ਸ਼ਿਵਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ ਜੇ., ਫਿਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ :-

“ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ 'ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।

“ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚੇਲਾ ਦਾਇਆ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2 ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਧਰਮ ਸੰਸਥਾ ਕੋਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਰਨ ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅੱਖਰ ਇਸ ਦਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, (12), ਸੁੰਦਰ, ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ, (7 ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਅਲਬਲ ਸਿੰਘ (ਫਾਡ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਅਤੇ, ਹੋਰ, (13) ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ ਅਸੰਗਤ ਹਨ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਰ, ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ (1 ਸੁਪਰਾ) ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਸੀਜੇਆਰਐਸ ਨਰੂਲਾ ਅਤੇ ਪੀਸੀ ਪੀਡਿਤ ਜੇ.ਜੇ. ਬਹੁਮਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਰਐਸ ਨਰੂਲਾ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਸੀਜੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ। ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰੋਕ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਪੀਸੀ ਪੀਡਿਤ ਜੇ. ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਪਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:-

“ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ, ਨਰੂਲਾ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਮੁੱਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ

(12) ਏਆਈਆਰ 1934 ਲਾਹੌਰ 98

(13) ਏਆਈਆਰ 1936 ਲਾਹੌਰ 675 ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ

ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।

(42) ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਨੇ ਫਿਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਹੰਤ ਨੇ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲਾਰਡਜ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੁਣ ਧਰਮ ਦਾਸ ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (9 ਸੁਪਰਾ)। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ: ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ? ਧਾਰਾ 3(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਜੋਂ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

“ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਸੂਚੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1), (2) ਅਤੇ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।”

(43) ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਉਪਬੰਧ ਹਨ: ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(1) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ। ਫਿਰ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

“ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1), (2), (3) ਅਤੇ (4) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।”

(44) ਧਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (9 ਸੂਪਰ I) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡ ਸ਼ਿਪਸ, (9 ਸੂਪਰ I), ਪੰਨਾ 1079 'ਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:- j

ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਸੂਚੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਰਖਾਸਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ

ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਆਦਿ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮਾਂ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਆਦਿ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। , ਭਾਵ, ਧਾਰਾ 3 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1), (2) ਅਤੇ (3) ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਰਮ ਦਾਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (5) ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਗਤ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਮਰ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 7 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਤੋਂ (4) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਅਖੌਤੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 38 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲੜਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ I ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਭਾਗ 1 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਣਜਾਣ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾੜਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਕਟ (ਸੈਕਸ਼ਨ 38) ਦਾ II, ਕਿ ਉਕਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਸਾਰਥਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਿਯਮ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਕੁਝ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਭਾਵ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਕੀੜੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਝਗੜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ.

ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ: -

“ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. Mital, J.)

ਘਟਾਉਣਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਲੰਮਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪੁਸਤਕਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਖੂਨ ਵਹਾਉਣ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਉਪਾਅ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 7 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਵੀਨਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰੋ।"

(45) ਸੁਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਾਰੇ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ! ਫੱਟੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਦਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਉਪਬੰਧ; ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵਰਣਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਦਾ ਵਾਇਰ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(46) ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚੇਲਾ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ (2 ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਜੇ. ਮਾਨਯੋਗ ਸੀ.ਜੇ.) ਅਤੇ ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ. ਮਤਭੇਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਆਰ.ਐਸ. ਨਰੂਲਾ, ਸੀ.ਜੇ. ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜੇ:-

*

- (1) ਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਵਾਲ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ? ਅਤੇ
- (2) ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ? "

ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ. ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਆਰ.ਐਸ. ਨਰੂਲਾ, ਸੀ.ਜੇ., ਬਾਲ ਰਾਜ ਤੁਲੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ. ਢਿੱਲੋਂ, ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ

ਨਜ਼ਿਠਿਆ। ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ; , 1

(47) ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਿੰਦੂ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ, ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼੍ਰੀਯੂ ਮਠ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀਦੇਵ ਤੀਰਥ ਸਵਾਮੀਰ, (3 ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਦੇਖਿਆ: -

. "ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ 'ਸੰਪ੍ਰਦਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਟੋਗੇ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ।

ਉਸੇ ਨਾਮ ਦੇ ਅਧੀਨ; ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਣਿਤ ਨੂੰ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੰਕਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਮਿਕ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਗਲੈਕਸੀ ਆਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।

"ਅਜਿਹੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਜਾਂ ਉਪ-ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, - ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ - ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸੰਗਠਨ ਹੈ।"

(48) ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਮਹੱਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ: -

"ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਸਿੱਧ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੈਬੈਟਸਿੱਧ ਵਿੱਚ, ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਤੱਤ, ਜਾਂ ਕਰਤੱਵ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਅੰਡੋਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਲਾਹੇਵੰਦ ਦਿਲਚਸਪੀ ਉਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਪੱਤੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਕਾਰਜਕਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਅਤੇ ਇੱਕ ' ਸਮਾਨ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਮਹੱਤ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਜੋ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਸੰਗਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮਹੱਤੀ ਸਾਧਾਰਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ * ਅਹੁਦਾ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. Mital, J.)

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਨਿਆਸੀ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਕਮ- ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਰੀ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਐਫ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸਮਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿੰਨ੍ਹ 1 ਜਾਂ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ, ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਹਿੱਤ ਇੱਕ ਮਹੱਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕਠੇ ਮਿਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ. ਇਸ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਖੋਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੀ ਮਹੱਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਖੇੜਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

“ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਲਾਭਦਾਇਕ 'ਹਿੱਤ' ਜੋ ਉਹ ਮਾਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੈ, ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਜ਼ਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿਜ਼ੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਾਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮਹੱਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸਿਰਫ ਗਣਿਤ ਦੀਆਂ ਅਸਥਾਈਤਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਯੋਗ ਕਤਾਰ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੁਆਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਗਣਿਤ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਅਨੁਯਾਈ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਤਵ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੇਕਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਥਾਧਿਪਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜ਼ਬਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ....

ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਰਚੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪੱਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ; ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ 'ਤੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਕਰਕੇ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 26 (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ , ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। t b n ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਇਹ ਖੁਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਕਲ 26 ਦੇ ਕਾਲਮ (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। "

(ਜ਼ੋਰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ)

(49) ਰਤੀਲਾਲ ਪੰਚਾਨੀ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬੰਬੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (14), ਅਤੇ ਦਿਗਿਆਦਰਸਨ ਰਾਜੇਦਰ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰੂ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ, (15) ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ । 1 1

(50) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਧਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (9 ਸੂਪਰ) ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 1073 ਅਤੇ 1074 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

“ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮਹੰਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਮਹੰਤ ਜਾਂ ਉਦਾਸੀ ਮਹੰਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਤਪੱਸਿਆ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ, ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ "ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ, ਸੰਨਿਆਸੀਵਾਦ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ , ਸਮਾਧਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਾਂ ਕਬਰਾਂ ਅਤੇ ਜਨਮ, ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਧ ਸੰਬੰਧੀ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ”। ਵਿੱਚ ਹੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਸੰਤ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ।

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਸ੍ਰੀ ਐਚ ਐਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਬਾਲ ਕਾਕ ਦਾਸ ਦੀ ਸਮਾਧ ਦਾ ਮਹੰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਮਹੰਤੀ ਤੋਂ, ਸਗੋਂ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਵਾਲ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕੱਲੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਲਫਮਣ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (1 ਸੂਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ “ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ” ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: -

ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ।

(14) ਏਆਈਆਰ 1954 ਐਸਸੀ 388^

(15) ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 181.

(16) (68 ਇੰਡ. ਐਪ. 8) ਤੇ ਪੀ. 201=AIR 1963 PC 100.

ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-”

ਫੁਲ ਬੈਚ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ 1 ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਓ! ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 77 (3) ਕੋਫਟ ਐਕਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1 ਅਧਿਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਾ c8 ਕਨਫਰੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

“ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀਹ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾਦਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ....ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਫਿਰ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(1) ਅਧੀਨ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ. ਹੁਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭਾਗ 16 ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: -

(1) ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ

(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(2) ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ-

- (i) ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ; ਜਾਂ
- (ii) ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੁਝ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ; ਜਾਂ
- (iii) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ; ਜਾਂ
- (iv) ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ, ਸੰਤ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ
- (v) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ;

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਗੁਰ ਦੁਆਰੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਰਜ ਕਰੇ।

- (3) ਜਿੱਥੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ, ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਏ

ਦਾਅਵਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਵੰਬਰ, 1956 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਵੰਬਰ, 1956 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ, ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਫਿਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

“ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ, ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਾਇਟ ਸਕੱਤਰ, ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ।”

ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ. ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 176 (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਪੰਜ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਦਾ ਹਾਸ਼ੀਏ ਵਾਲਾ ਨੋਟ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. Mital, J.)

i “ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਿ ਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।”

ਫਿਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੇਗਾ। ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 17 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(51) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ, ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਨਿਆਂਇਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਾਈ ਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (4) (iv) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ" ਨਹੀਂ, ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕੀ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਤਾਰੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(52) ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

“(1) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਅਜਿਹੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਨੌਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ 'ਤੇ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਸੂਚਨਾ.”

ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਵਾਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ

ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੈਕਸ਼ਨ 17, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (9 ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, "ਧਾਰਾ 9 ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਭੁੱਲ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ"। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 9 ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਇੱਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(53) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (2 ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਲਈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਵਾਲ, ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ "ਇੱਥੇ - ਡਾਇਟਰੀ ਆਫਿਸ-ਹੋਲਡਰ" ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਓਕਾ. ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਾਅ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਵੀ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਸਰੀ ਉਦਾਹਰਣ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. .Mital, J.)

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ. ਇਹ ਵਰਣਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 11 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਵੇਰੇ 1 ਵਜੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਦੋ ਫੁਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ (ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਮਹੰਤ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1 ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ ਅਤੇ ਚੇਲਾ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ . ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2 ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਸੁਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(54) ਤਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਧਾਰਕ ਹੈ, ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਉਦੋਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। :

(55) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਿਸਟਰ ਐਲ.ਐਚ. ਸਿੱਬਲ ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੇ ਬੈਚ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਮਰਥਨ। ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚੇਲਾ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁ:-ਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2 ਸੁਪਰਾ) ਵਜੋਂ ਹੁਣੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੁਲ ਬੈਚ ਨੂੰ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ. ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਓਬਿਟਰ ਡਿਕਟਮ, ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਮਆਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ. ਨੇ ਇਨ ਯੰਗ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਿਸਟਲ ਏਅਰਪਲੇਨ ਕੰਪਨੀ, (17) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ: -

(1) ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰੇਗੀ।

(2) ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਆਪਣਾ ਹੈ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹ ਸਕਦਾ।

(3) ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਤੀ ਇਨਕਿਊਰੀਅਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ

ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ।”

ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਵਾਦ 1 ਅਤੇ 3, ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ ਐਲ ਸਿੱਬਲ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੁਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ (ਮਹੰਤ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਮਹੰਤ ਇਸ਼ਫਰ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1 ਸੂਪਰਾ) ਅਤੇ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚੇਲਾ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2 ਸੂਪਰਾ) ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣਾ। ਅਪਵਾਦ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਧਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (9 ਸੂਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜੋ “ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਤਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ ਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਾਂ ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ (ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਐਚ. ਐਲ. ਸਿੱਬਲ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ: ਕੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

(57) ਥੀਨੈਦਰਲਟਰਨੇਟਿਵ ਵਿੱਚ, ਮਿਸਟਰ ਐਚ.ਆਈ.ਐਲ.ਟਿਲਸਿਬਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਜਿਸ 5 ਨੋਬੇ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਇਸਦਾ ਮਹੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਕੋਲ ਉਹ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਆਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਿੰਦੂ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ, ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼੍ਰੀਪੁਰ ਮੱਠ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮਿੰਦਰਾ ਤੀਰਥ ਸਵਾਮੀਰ, (3 ਸੁਪ੍ਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। . ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; -

"ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 26 ਦੇ ਕਾਲਮ (ਡੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਮਹੰਤ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟਿਕਾਣੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਟਹਿਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਹੰਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਨੂੰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੰਸਥਾ।

Mahant Tehal Dass v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee
(S. C. Mital, J.)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (4) (iv) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 26 (ਡੀ) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(58) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਨਰਿੰਦਰ ਦੇ ਅਥੀਮਾਰਗ ਮੈਂਟਰ ਨੂੰ ਵਿਦਕ੍ਰੇਸਪੈਕਟ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚਰਚ ਦੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਸਜਿਦ ਜਾਂ ਚਰਚ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਸਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਵਿੱਚ “ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵੀਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ” ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬਚਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ ਵੱਲੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਚੱਲ ਲੱਗੇ ਸਹੀ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ।

(59) ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਸੀ ਮੇਵ ਹੁਣ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ